

د اولاد په
روزنه کې
بې پروايي

Aghalibrary.com

د اولاد په روزنه کې بې پروايي

(بيلگې او د علاج لارې)

Download From; Aghalibrary.com

ليکنه: محمد بن ابراهيم الحمد

ژباړه: رحمت الله زاهد

سريزه:

اولاد د الله تعالى ډير لوى نعمت دى، كه هغه د زامنو په شكل كې وي يا د لونو په شكل كې، او د دې نعمت احساس هغه چا ته كيږي چې ورڅخه محروم وي.

كله چې الله تعالى په چا احسان وكړي او هغه ته اولاد وركړي نو د دغه لوى نعمت د شكرانې په ډول دې د هغوى سالمه روزنه وكړي، تر څو چې دغه اولاد د خپل مور، پلار، كورنى او ټولنې لپاره د امن، خوشحالى او سوکالی سبب وگرځي، او كه سالمه روزنه يې ونه كړي نو د مور، پلار، كورنى او ټولنې لپاره به د نقصان او ستونزو پيدا كيدو سبب وگرځي، او د دې پر ځاى چې هغوى د ټولنې بار پر خپلو اوږو پورته كړي، په خپله به په

ټولنه باندې بار شي، او د فساد لامل به شي.

مونږ چې مسلمان امت يو، مونږ د اولاد او ټولني د روزني لپاره خپل قوانين او اصول لرو چې هغه مونږ ته خپل دين را په گوته کړي دي، نو په کار ده چې مونږ د خپل اولاد روزنه په هغه اصولو وکړو چې زمونږ د دين، کلتور او عناناتو سره برابر وي.

د افغانستان خلک عموماً او خصوصاً پښتانه د اولاد په روزنه کې د ډيرې بې پروايي څخه کار اخلي او د هغوی روزني او اصلاح ته چې لکه څرنگه مناسبه وي هغه شان پام لرنه نه کوي.

نو د دې لپاره چې مونږ د هغه اصولو سره اشنا شو چې د هغې په واسطه مونږ د خپل اولاد روزنه وکړو، دا وړوکي کتاب د عربي ژبې څخه ژباړل شوی دی تر

څو هغه وروڼه او خويندې ترې گټه پورته کړي څوک چې د خپل اولاد سالمه روزنه غواړي.

دا کتاب سره له دې چې حجم يې ډير کم دی خو ټول هغه څه چې د اولاد په روزنه کې ورته اړتيا ليدل کيږي په لنډ توگه په پوره ډول بيان شوي دي، نو له دې امله د ژباړې لپاره غوره شو. دلوی الله (جل جلاله) څخه هيله لرم چې د ليکوال او ژباړونکي په کوشش کې برکت واچوي او دا کتاب زمونږ د راتلونکي نسل د روزنې لپاره د لارې مشال وگرزوي، آمين.

رحمت الله زاهد

د ليکوال سر ليک:

اولاد د مور او پلار سره يو امانت دی چې د دې په هکله ورڅخه د قيامت په ورځ پوښتنه کيږي، د اولاد په روزنه کې بې پروايي کول يوه ښکاره غلطې، په امانت کې خيانت او ديني تاوان دی. کور د اولاد لپاره لومړنې ښوونځي دی، کور د ټولني د جوړښت لومړنۍ خښته ده، هغه کور چې په کې د الله تعالی د حکمونو ساتنه کيږي، د مينې، محبت، نرمۍ او سرښندنې په ستونو ولاړه وي، په داسې کورنۍ کې د ټولني لوی سړي او ښځې پيدا کيږي چې د ټولني لارښوونه کوي. اولاد مخکې له دینه چې په ښوونځي او ټولنه کې وروزل شي، په کور او کورنۍ کې روزل کيږي، اولاد د مور او پلار د کړو وړو بدله ده، مور او پلار د اولاد

د بد چلن او اخلاقي فساد ذمه وار دي، امام ابن قيم (رحمه الله) وايي: څومره خلک دې چې خپل اولاد يې د بد بختۍ خواته بيولې دي، هغوی يې د دنيا او آخرت په هکله بيکاره پريښې دي، هغوی ته يې ادب نه دی ورکړی او نه يې ورسره د ستونځو په حل کولو کې مرسته کړې ده، دوی فکر کوي چې په دې کار سره دوی د اولاد درناوي او عزت کول غواړي خو په حقيقت کې د دوی سپکاوي کوي، پر دوی د رحم پر ځای ظلم کوي چې په نتيجه کې ورته د اولاد له خوا هيڅ گټه نه رسي، او د دنيا او آخرت د برخې څخه يې هم محروم کړي، په ډيرو وختونو کې د اولاد د مور او پلار له خوا فاسديږي.

په راروانو کړښو کې به د اولاد په روزنه کې د نیمگرتیا او بې پروايي په اړه څیرنه کیږي چې لاندې برخې لري:

۱- اولاد په روزنه کې له بې پروايي څخه ډډه کول.

۲- د اولاد په روزنه کې د بې پروايي بیلگې.

۳- یو څو پوښتنې.

۴- د اولاد روزنه د سلفو د تاریخ په رڼا کې.

۵- کلکه اراده.

۶- د اولاد د روزني لارې چارې.

په اخر کې د لوی او متعال الله (جل جلاله) څخه هیله لرم چې زمونږ نیتونه او اولاد نیک وگرزوي او زمونږ سره د ځان او اولاد په روزنه کې مرسته وکړي، بې له شکه الله تعالی په هر څه باندې طاقت لرونکی دی. **محمد بن ابراهیم الحمد**

د اولاد په روزنه کې د بې پروايي څخه ډډه کول:

لکه څه رنگه چې د مور او پلار په اولاد حق شته، اولاد هم په مور او پلار حق لري، او لکه څه رنگه چې الله تعالیٰ مونږ ته د مور او پلار سره د ښه چلن امر کړی دی، دغه شان یې راته د اولاد سره هم د نیکی کولو حکم کړی دی. قرآن او سنت د اولاد سره په ښه سلوک او هغوی ته د امانت په ادا کولو حکم کوي، او د هغوی په حق کې یې د بې پروايي او کوتاهي څخه منع کړي ده، الله تعالیٰ وایي چې:

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا ﴾ النساء: ۵۸

"بي له شکه الله تعالى تاسو ته امر کوي چې امانتونه خپلو خاوندانو ته وسپارئ".

او په بل ځاي کې وايي چې:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمْنَتِكُمْ

﴿٢٧﴾ الأنفال: ٢٧

"ای د ایمان خاوندانو! تاسو د الله، د هغه د رسول او د خپلو ځانونو سره خیانت مه کوی.

بل ځاي کې الله (جل جلاله) فرمايي:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ

وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غُلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ

وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ التحريم: ٦

ژباړه: "ای د ایمان خاوندانو خپل ځانونه او کورنۍ د هغه اور څخه

وساتئ چې د سون مواد يې انسانان او کاني دي، پر هغې ډيرې سختې او طاقت لرونکي فرشتې مقررې دي، چې د الله تعالی د حکم څخه سر غرونه نه کوي او هغه څه ترسره کوي چې حکم يې ورته وشي".

او د الله تعالی ستر پيغمبر محمد (صلى الله عليه وسلم) وايي چې: "تاسو هر يو شپونکي (ساتونکي) يئ، او د هر يو څخه به د هغه د لاس لاندې خلکو په اړه پوښته کيږي، د قوم مشر د خپلو خلکو ساتونکي دی او د هغه څخه د هغوی په هکله پوښتنه کيږي، سړی د خپل کور ساتونکي دی او د هغه څخه به د خپل کور په هکله پوښتنه کيږي". (دا حديث امام بخاري او امام مسلم رحمهما الله

په خپلو کتابونو کې روایت کړی دی). .

په بل مبارک حدیث کې دي: "الله تعالیٰ چې څوک د یو چا د ساتني مسئلې وگرزوی او د مرگ په وخت دی له هغوی سره خیانت کونکې وي نو الله تعالیٰ به پر هغه جنت حرام کړي". (بخاری او مسلم).

د اولاد په روزنه کې د بې پروايي بیلگې:

د اولاد روزنه ډیر لوی مسئولیت دی، خو د دې سره ډیر خلک په دې مسئولیت کې کوتاهي کوي، دې مسئولیت ته په سپک نظر گوري، او پوره حق یې نه ادا کوي چې له دې امله د خپل اولاد ژوند بربادوي، په روزنه کې یې بې پروايي

کوي، نه د خپل اولاد څخه پوښتنه کوي، نه هغوی ته خبردارې ورکوي، خو چې کله د اولاد بې لارې او سرکشي وويني نو بيا گيلې کوي، او په دې نه پوهيږي چې د هغوی د بد اخلاقي او بې لارې کيدو اصلي لامل هم دې په خپله دی.

د اولاد په روزنه کې د بې پروايي ډير شکلونه او بيلگې دي چې د اولاد د بې لارې سبب کيږي چې ځيني يې په لاندې ډول دي:

۱- خپل اولادپه بې زړه توب او ويږه عادت کول: ځيني خلک د اولاد په روزنه کې د يوې ناوړه طريقي څخه کار اخلي، او د ژړا په وخت کې يې ويروي لکه: چې شه سپې راغې، هغه ده پيشو ده، بلا

دې وړي، فلانکې سپي خوړلي دي تا هم خوړي او داسې نور.

د ویرولو په طریقو کې تر ټولو ناوړه د استاذ، مدرسې او ډاکټرڅخه ویرول دي، په دې صورت کې اولاد بزده اوبې زړه لویږي چې بیا د هر شي څخه ویره کوي اگر که د ویرې شي هم نه وي.

د ماشوم په زړه کې په دې هم ویره پیدا کیږي چې کله هغه پر ځمکه راپریوځي، یا ترې وینه وبهیري نو د دې پر ځای چې مور تسلي ورکړي یا ورته وځاندي تر څو ماشوم بې زړه نه شي، نو هغه ورته په چېغو شي، فرياد شروع کړي، خپل مخ او سینه په لاسونو وهي، په دې صورت کې که ماشوم ټپي هم نه وي خو د مور د حالت په لیدو بې

زړه شي، وار يې خطا شي او بيا دا بې زړه توب يې په هميشنې ويره بدل شي، په وړه خبره ژاري، د وينې په ليدو وار خطا کيږي او لږ درد هم نه شي زغملی.

۲- د دې په مقابل کې ماشوم ډير زړور عادت کول هم نه دي په کار چې د هيڅ چا پرواه نه کوي، د خلکو احترام نه ساتي، او بيا د هغه بې ادبۍ ته د بهادري نوم ورکول چې دا ماشوم ډير زړور دی د هيڅ چا پرواه نه ساتي.

۳- خپل اولاد په ډير ناز ساتل او نازبين عادت کول نه دي په کار ځکه چې بيا به يې ټول فکر د ځان سره وي او د نورو خيال به نه ساتي، نه به د خپلو مسلمانانو ورونو د حال څخه خبر

وي، نه به د هغوی په خوشحاله او نه به د هغوی په خفگان خفه کيږي، دا قسم روزنه د انسان د بهادری او زړورتوب خلاف ده.

۴- په ماشوم ډیر خرڅ کول او هرڅه چې غواړي ورته اخیستل: ځینې مور او پلار هر شی چې اولاد یې ورڅخه وغواړي ورته یې ورکوي، او هیڅ شی ورڅخه نه منع کوي، په پراخه لاس پرې خرڅ کوي، په دې صورت کې اولاد د مور او پلار د مال په بې ځایه مصرف کولو عادت کيږي، اسراف کوي، او د مال د لگولو ځای نه پیژني.

۵- د دې قسم څخه یو دا هم دی چې ماشوم ته د ژړا په وجه یو شی ورکړل شي، مثلا: چې کله ماشوم څه وغواړي او

ورنه کړل شي نو وژاړي او د ژړا وروسته ورته هغه شی ورکړل شي، په دې کار سره بیا هغه ژړا د خپل هدف د لاسته روارلو وسیله وگرزوي، او چې لوی شي نو هم خپل حق په ژړا غواړي تر دې پورې چې خپله آزادي هم بیا په ژړا غواړي.

۶- په وړوکتوب کې خپل اولاد ته موټر اخیستل: ځینې پلرونه خپل اولاد ته په وړوکتوب کې موټر واخلي په دې خاطر چې اولاد یې زیاته غوښتنه لري، یا پلار خپل ځان د کور د مسئولیت څخه خلاصوي، او مسئولیت د اولاد په غاړه ور اچوي، یا د بلې کومې وجې څخه، په دې حالت کې موټر د اولاد د بې لاری سبب شي، د شپې گرځي، د کور څخه ډیر

وخت بهر تيروي، د بد اخلاقو هلکانو سره ملگرې شي، خلکو ته تکليف ورکوي، د مکتب نه غير حاضري کوي، تر دې چې د مور او پلار د امر څخه سرغړونه شروع کړي، د هغوی خبرو ته غور نه نيسي او نه پرې عمل کوي.

۷- په اولاد ډيره سختي کول: د اولاد وهل، ټکول، په هره لويه وړه خبره د هغوی سپکاوی کول، هغوی ته ردې بدې ويل، داد اولاد سره د سختی هغه شکل دی چې د هغوی د سرغړوني سبب گرځي.

۸- په اولاد بخل کول: که يو طرف ته په اولاد باندې په خرڅ کې اسراف نه دی په کار، نو بخل کول هم هغوی ته ضرر رسوي، د بخل په صورت کې اولاد د ضرورت احساس کوي، او کله خو بيا په

ناوړه طريقو د مال د پيدا كولو كوشش كوي، لكه: غلا، سوال، او د داسې هلكانو سره دوستي كول چې په جرمونو عادت وي.

۹- د مينې، محبت او نرمۍ څخه د اولاد محرومول: د اولاد سره مينه او محبت نه كول د دې سبب گرځي چې بيا هغوی د كور څخه بهر داسې يو څوك لټوي چې ورسره مينه او محبت وكړي، په دې شكل سره اولاد د بد اخلاقي طرف ته ځي.

۱۰- د اخلاقي روزنې پر ځای هغوی ته بڼكاره اسانتياوې برابرول: مثلاً: بڼه خوراك څښاك، بڼايسته كالي، لوړې زده كړې، دخلكو په مخ كې په بڼه شكل ناسته ولاړه، او د دې په مقابل كې د هغوی د ديني او اخلاقي روزنې څخه بې

پروايي کول، د روزنې ناقص ډول دی چې دیر پلرونه ورته پاملرنه نه کوي. ۱۱- پر اولاد د حد څخه زیات ښه گمان کول: ځینې پلرونه پر اولاد باندې په ښه گمان کې د حد څخه اوږي، د هغوی څخه پوښتنه نه کوي، و هغوی د حالاتو پلټنه نه کوي، د هغوی د ملگرو په اړه معلومات نه لري، چې د اولاد ناسته ولاړه او گرځیدل د چا سره دي، په هغوی دومره باور کوي چې د هغوی په هکله د هیڅ چا خبره نه شي زغملې، خو چې کله یې اولاد په څه مصیبت کې اخته شي، یا بې لارې شي او پلار ته یې د هغوی په هکله څه وویل شي نو بیا د هغوی لپاره عذرونه لټوي، او نصیحت کوونکې په دې تورنوي چې د دوی په

کار کې مداخله کوي.

۱۲- د دې په مقابل کې په اولاد ډیره بد گمانی کول، د هغوی په نیتونو شک کول، هیڅ کله په هغوی باور نه کول، د هغوی څخه د هر کار په هکله پوښتنه کول او هغوی ته دا ښودل چې زه ستاسو هر لوی او وړوکی کار تعقیبوم، دا کار د هغوی د بې جرأته او په ځینې وختونو کې د فساد لامل گرځي.

۱۳- د اولاد تر مینځ فرق کول: ځینې خلک د اولاد تر مینځ فرق کوي، او د عدل او انصاف څخه کار نه اخلي، د ځینو بچو سره مینه ډیره کوي، هغوی ته ډالی راوړي، ښیگره ورسره کوي، خوله نور سره بیا دغه چلند نه کوي، دا کار د اولاد تر مینځ حسد او کینه

پيدا كوي، او د يو بل سره يې كركه پيدا كيږي.

ځيني خلك خپلو مشرانو زامنو ته ډير مال وركوي، موټر ورته اخلي، واده ورته وكړي، ځمكه او جايداد ورته وركړي، كور ورته جوړ كړي، او چې كله ترې د كشرانو زامنو يا لوڼو په هكله پوښتنه وشي نو وايي چې كله دوى لوى شي نو ورته به يې وركړي، او چې لوڼه يې واده شي نو خاوندان يې پوهه شه او دوى.

دا كار خطا او د اولاد تر مينځ د عدل خلاف دى، ځكه دا مسئوليت به څوك واخلي چې دا پلار به د كشرانو زامنو تر لويديو پورې ژوندې وي، دا مال او دولت به له ده سره وي، بل پلورته

لونه د پلار سره حق لري، د هغه په ميراث کې برخه لري اگر که واده شي، نو پکار ده چې پلار يو زوی ته څه ورکوي هغه ټولو ته ورکړي يا يې هغوی ته وساتي، او يا چا ته چې مال ورکړل شي بايد د هغه څخه لیک واخستل شي تر څو دغه مال ورته بيا په ميراث کې حساب کړل شي.

۱۴- بلوغ ته د رسيدو سره د توان په وخت کې زامنو ته واده کول: ځينې پلرونه د توان سره په وخت خپلو زامنو ته واده نه کوي چې له امله يې زامن په بې لاری او بد اخلاقی اخته کيږي.

۱۵- د لونیو په ورکولو کې ورسته والی او پر هغوی تجارت کول: دا يوه لويه

غلطي ده چې پلرونه خپلې لونه د بلوغ وروسته هم چا ته نه ورکوي په ځانگړې ډول چې لور وظيفه ولري، ځکه په دې صورت کې پلار ويريرې که لور چاته ورکړي نو د لور تنخواه به د ده څخه بنده شي، يا په دې وجه لور نه ورکوي چې ډير مهر ورکونکې ورته نه پيدا کيږي، دا کار په لونو باندي ظلم کول دي، او کيدای شي چې د لور غوښتونکي يې نا اميده شي او بيا يې هېڅ څوک غوښتنه نه کوي، نو پلار به يې په گناه کې اخته شي.

۱۶- د لونو په ورکولو کې د دين او اخلاقو خيال نه ساتل: ډير خلک کوشش کوي چې خپله لور د لور منصب، ډير مال خاوند يا خپلوانو ته ورکړي اگر

که د دین او اخلاقو په لحاظ کمزوري وي، دا یوه غلطې ده، په کار ده چې د لور په ورکولو کې د ټولو مخکې د دینداری او اخلاقو اړخ ته وکتل شي.

۱۷- د لورنو په پیدا کیدو خفگان څرگندول: دا کار که یو طرف ته په راتلونکې کې د لور په روزنه بده اغیزه کوي، نو بل طرف ته په عقیده کې د نقصان ښکارندوی عمل هم دی.

ځینې خلکو ته چې الله تعالی لور ورکړي نو هغه پرې خفه کیږي او په دې کې هیڅ شک نشته چې دا کار د مشرکانو عادت وو چې په لورنو به خفه کیدل، الله تعالی فرمایي:

﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ٥٨﴾

يُنَوِّرِي مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيَسْكُهُ، عَلَنَ هُونًا أَمْ يَدُسُّهُ فِي

الْتَّرَابِ إِلَّا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾ النحل: ٥٨ - ٥٩

«کله چې په دوی کې یو ته د لور زیرې ورکړل شي نو د قهره یې مخ تور شي، له شرمه د خلکو څخه پټیږي او غواړي چې خپله لور پټه وساتي او یا یې په خاوره کې خښه کړي، دا ډیره ناوړه فیصله ده»

د اوسنی زماڼی حالت د جاهلیت څخه کم نه دی، که چرته د مسلمانانو په کوم هیواد کې زیږنتون ته لار شي او د هغه چا حالت معلوم کړي د چا چې لور شوي وي او خبرې ورسره وکړي نو د مشرکانو د خبرو سره به یې توپیر نه وي، د لور په پیدا کیدو خفگان کول ناوړه پایلی لري چې ځینې یې دا دي:

- دا د الله تعالی په تقدیر نیوکه کول دي.
- د شکر پر خای د الله تعالی د نعمت بې قدرې ده.
- داد مشرکانو له اخلاقو سره سمون دی.
- د کم عقلی، ناپوهی او په عقیده کې د نقصان نښه ده.
- ښځه په هغه څه مجبورول دي چې د هغې په وس کې نه دي.
- دا د ښځې سپکاوي او د هغې بې عزتي ده.
- ۱۸- اولاد پر بد نوم نومول: بد نوم یو داسې شی دی چې د تل لپاره د ماشوم او د هغه د کورنۍ لپاره د شرم سبب وي، ځکه دغه نوم ده ته په کور کلي

کې ويل کيږي، د ده په پيژند پانه،
شهادت نامه، او د ثبت په دفتر کې
ليکل کيږي.

د بدو نومونو يو څو بيلگې په لاندې
ډول دي:

الف: هغه نوم چې شرعا حرام وي، مثلا:
هغه نوم چې په الله پورې خاص وي، لکه:
الله، رحمان، خالق، او داسې نور، يا
هغه نوم چې په هغه کې د الله تعالی
پرتله د بل چا د عبادت معنی پرته وي،
لکه: عبد النبي، عبد الحسين، او
داسې نور، په دغه ډول د کافرو
نومونه ايسودل، لکه: جورج، ډيويد،
مايکل، جوزيف، ډيانا او داسې نور،
په کار ده چې د "ډيويد" پر ځاي

"داود"، او د "جوزيف" پر ځای "يوسف" نوم کيښودل شي.

ب: هغه نوم چې مناسب نه وي، مثلاً: د ظالمانو سرکشانو نومونه، لکه: فرعون، هامان، قارون، مارکس، لينن او داسې نور.

ج: هغه نومونه چې د ادب څخه خلاف وي، لکه: خر، سپي، پيشو او داسې نور.

د: هغه نومونه چې د خدا وړ وي، لکه: مرچ، مولي، گازره، تپير او داسې نور.

۱۹- د کور څخه بهر ډير وخت تيرول: ځينې پلرونه خپل کور شاته پريږدي او ډير وخت د کور څخه بهر تيروي چې دا کار د اولاد د بې لارۍ، بد اخلاقي

او ناپوهی سبب گرځي، د کور څخه د بهر اوسیدو یو څو بېلگې به لاندې ډول دي:

أ- د تجارت لپاره ډیر وخت بهر تیروول.

ب- د کار کسب او چکر لپاره.

ج - د ملگرو سره د سیل او تفریح لپاره.

د- دوهمې ښځې سره اوسیدل او لومړنۍ ښځې ته شا کول.

ه - د کور څخه د ډیر وخت لپاره وتل او داسې نور.

٢٠- اولاد ته ښیراوې (بد دعا) کول: ډیر پلرونه او میندې په لږه غلطۍ خپل اولاد ته ښیراوې کوي چې: الله دې ځوانې مرگ کړه، الله دې په موټر ووهل

کره، الله دې روند او کون کره، او داسې نور.

مور او پلار نه پوهیږي چې کیدای شي دا شیراوې په داسې وخت کې وشي چې هغه د قبلیدو وخت وي او دغه بد دعایي د اولاد په حق کې قبوله شي، نو بیا به دوی پشیمانې وي.

دعا او شیراوې د کاني په شان دي چې ځینې یې په چا ولگي او ځینې یې خطا شي، د دې وجې نه پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) فرمایي چې: "خپل ځان، اولاد او مال ته شیراوې مه کوئ هسي نه چې د هغه وخت سره سمون وځوري چې الله تعالی په کې دعا قبلوی" (دا حدیث امام مسلم روایت کړی دی).

۲۱- پر بد اخلاقي او ناوړه کارونو روزل: لکه بدو مجلسونو ته بوتلل، د کافرو سره په لباس کې يو شان والي، لونه په لنډ او تنگ لباس عادت کول، په بدو خبرو او کنځلو عادت کول، يا د هغوی په مخ کې بدې خبرې کول، دغه رنگ هغوی ته بد نوم اخیستل هم په بدو خبرو د عادت کیدو سبب گرځي.

۲۲- د اولاد په مخکې ناوړه کار کول: لکه سگریټ څښل، ریره خړول، سندرې اوریدل، ناوړه فلمونه کتل، د لوڼو په مخکې د مور ځان لوڅول، د کور څخه پرته له اړتیا څخه وتل، او داسې نور چې په دې کار سره مور او پلار د اولاد لپاره بده نمونه گرځي.

۲۳- کور ته ناوړه شيان روارل: لکه هغه مجلې چې برېښد عکسونه يا ناوړه ليکنې ولري، د بد اخلاقي شيان، هغه کتابونه چې د عشق او محبت قصي ولري چې بد فعلی ته بلنه ورکوي.

۲۴- د مور او پلار تر مينځ اختلافات هم د اولاد په روزنه بده اغيزه کوي، يوه لور يا زوی چې پلار وويني چې د دوی مور وهي، ردې بدې ورته وايي، يا يي مور پلار ته سپکه وينا کوي نو د اولاد عکس العمل به څه وي؟

په دې کې هيڅ شک نشته چې د هغوی په دماغو کې په د شر خيال پيدا کيږي، حسد او کينه يي په زړه کې پيدا کيږي او د شر او فساد عاملين گرځي.

٢٥- په وينا او عمل کې اختلاف: مثلاً يو پلار اولاد ته د رشتيا ويلو، وعده پوره کولو، په نيکۍ او صله رحمې امر کوي او په خپله دروغ وايي، وعده نه پوره کوي، د خپلوانو سره نيک چلند نه کوي، يا يې د نشې څخه منع کوي خو په خپله نشه يې شيان استعمالوي، نو اولاد د پلار د عمل څخه اثر اخلي او دغه کار شروع کوي او پلار ورته هم په نظر کې سپک ښکاري.

د دې خبرې مطلب دا نه دی چې که د پلار عملي اړخ کمزورې وي نو اولاد ته دې نصيحت نه کوي، په نيکۍ امر او د بدې څخه دې نه منع کوي، بلکه مطلب دا دې چې په دې صورت کې د پلار نصيحت اثر نه کوي.

۲۶- د نوکرو بشخو په واسطه د اولاد روزنه کول: په خاص ډول چې هغوی کافرې هم وي، دا کار د اولاد د بې لارۍ سبب گرځي، او د هغوی په عقیدو کې فساد پیدا کيږي، او بد اخلاقه روزل کيږي.

۲۷- د لویو پرته له محرم څخه بهر وتل: ځینې خلک لونه بازار ته بوځي چې هلته د ډیر وخت لپاره یواځې گرځي، پلار، ورور یا بل شرعي محرم ورسره نه وي، په دې حالت کې هغوی د بد اخلاقي خوا ته مائل کيږي.

که څوک یې پلار یا ورور ته وایي چې ته ورسره ولې نه ځې نو وایي چې که ما ورسره څوک وویني نو شرمیږم، سبحان الله! د انسانانو څخه حیا کوي او

د الله تعالیٰ څخه حیا نه ورځي، د الله تعالیٰ د عذاب څخه نه ویريږي، د لویو د بد اخلاقی څخه نه شرمیږي، خپلې گډې چېلې خو پرته له شپون څخه یواځې نه څروي آیا د ده عزت د گډو او چیلو څخه هم ډیر ارزان دی؟

۲۸- تلیفون خالی پریخودل او د هغې څارنه نه کول: ډیر پلرونه په کور کې د تلیفون خیال نه ساتي، او نه یې څارنه کوي، او کله خو ځینې پلرونه هر زوی او لور ته د هغوی په اطاقونو کې تلیفون لږوي (اوس خو گرځنده تلیفون د هر چا په جیب کې پروت دی) او په دې نه پوهیږي چې د تلیفون آزاد استعمال څومره ناوړه پایلې لري او څومره د فساد او بد اخلاقی ذریعه

۵۵ .

۲۹- هغه څه چې اولاد يې لولي د هغې څارنه نه کول: لوستل فکر جوړوي، او په لوستونکې باندې مثبت يا منفي اثر لري، ځينې پلرونه د دې خيال نه ساتي چې اولاد يې څه لولي، او ورته د گټه لرونکې مطالعې طرف ته لارښوونه کوي، او نه يې د بدو کتابونو د لوستلو څخه منع کوي.

۳۰- اولاد تحقيرول (سپکول) او د هغوی روحیه کمزورې کول، مثلاً:

- د خبرو په وخت کې هغوی چپ کول، پر هغوی او د هغوی پر خبرو ملنډې وهل او داسې نور، په دې کار سره اولاد پر ځان اعتماد او باور له لاسه ورکوي،

بيا هغوی نه خبرې کولې شي او نه خپله رایه ښکاره کولې شي.

- د غلطی په صورت کې هغوی ته ردې بدې ويل، په دې کار سره په هغوی کې شرم او شکست پیدا کيږي او پلار ورته متکبر او لوی چارې ښکاري، او له دې امله د پلار او اولاد تر مینځ فاصله زیاتيږي، بيا پلار نه شي کولې چې په اولاد کې تاثیر وکړي.

- د هغوی ښه کار ته سپک کتل: ځینې پلرونه چې په اولاد کې تقوی، دینداري او پرهیزگاري وويني نو سپک یې گڼي چې په دې کار سره هم اولاد بې لارې کيږي.

۳۱- اولاد ته کار نه سپارل: ځینې پلرونه خپل اولاد ته کار نه سپاري چې

هغوی یې تر سره کړي، یا خو د هغوی د راحت خیال ساتي، یا پرې اعتماد نه کوي، یا د هغوی د روزنې پروا نه لري، مثلاً: د یو سړی ډیر تجارتي مرکزونه وي، غټ کار وبار لري او د خپل کار د سمبالولو لپاره د بهر نه خلک راغواړي چې کله کله نامسلمانه کارکونکي هم وي، یا د خپل وطن خلک په دغه کار گماري او خپل زامن یې په کور کې بې کاره ناست وي، یا هغوی د بل چا سره کار کوي، نو په کار ده چې پلار د خپل کار په سمبالولو کې د خپل اولاد څخه کار واخلي، په هغوی اعتماد وکړي، او هغوی په کار اموخته کړي.

۳۲- اولاد ته د خپلې اصلاح لپاره مناسب وخت نه ورکول: کله چې یو پلار په وره

غلطی خپل اولاد ته بد گوري، او یا دغه غلطی نه هیروي، مثلاً: چې غلا وکړي نو همیشه ورته غل وایي، که درواغ ووايي نو درواغجن نوم ورله کیږدي، مطلب دا چې دغه غلطی د هغه لپاره یو صفت وگرزوي، چې په نتیجه کې اولاد د دغه کار سره په طبعي ډول عادت شي او بیا د دغه کار څخه د ځان د ژغورلو فکر نه کوي، او نه داسې څوک بیامومي چې مرسته ورسره وکړي.

په داسې حالت کې باید پلار کوشش وکړي چې د اولاد دغه غلطی هیره کړي او هغوی ته د اصلاح مناسب وخت ورکړي، (نصیحت دې ورته وکړي، او د دغه کار په ناوړه پایلو دې پوهه کړي).

۳۳- د اولاد پر نفسياتو ځان نه پوهول: ډير پلرونه د اولاد پر نفسياتو ځان نه پوهوي، او نه د هغوی طبيعت او مزاج پيژني، ځکه چې د هر چا ځان ته طبيعت او مزاج وي، ځينې اولاد زر په قهر کيږي، ځينې يخ او بيا ځينې درميانه وي، نو د ټولو سره يو شان چلند کول د هغوی د بې لاری سبب گرځي.

۳۴- د اولاد د مختلفو مرحلو خيال نه ساتل: ځينې مور او پلار د خپل ځوان زوی سره داسې چلند کوي لکه يو ماشوم، حالانکه هغه به غټ سړی وي، دا کار د اولاد په مزاج بد اثر کوي، او هغه ته ځان سپک او کم معلوميږي.

۳۵- د نورو خلکو د اولادونو بد بيانول د دې سبب کيدای شي چې هغه عيبنه د ده په اولاد کې راپيدا شي، په کار ده چې په داسې وخت کې پلار د خپل اولاد د سلامتې دعا وغواړي.

۳۶- د مکتب خيال نه ساتل: پلار ته په کار دي چې د خپل اولاد د ښوونځي او روزنيز مرکز خيال وساتي، چې د اولاد ښوونکي يې څه وړ خلک دي، څه رنگ عقیده او اخلاق لري، او د ده هم صنفیان څه رنگ دي.

۳۷- غير اسلامي ښوونځيو ته ليرل: غير اسلامي مکتبونو ته خپل اولاد ليرل د هغوی د عقيدې او اخلاقو د خرابې سبب گرځي، په ځانگړي ډول چې اولاد کوچنيان وي، يا ورسره د اسلام په

اړه پوهه کمه وي، او يا د تقوی په لحاظ کمزوري وي.

د خپل اولاد په هکله د هغوی د مدرسې او مکتب سره مرسته نه کول، او د هغوی خبر نه اخیستل هم د اولاد د بې لاری سبب ګرځي، (ځکه ډیر ځله ښوونکي د ماشوم په روزنه کې د هغه پلار ته اړتیا لري).

د اولاد څخه د هغوی په مخکې دفاع کول: خصوصا په مکتب کې چې کله د مکتب مدیر یا ښوونکي زده کوونکي ته په قهر شي، یا یې وهي، او بیا د هغه پلار راشي او د خپل زوی په مخکې د مدیر یا ښوونکو سره بحث او جګ کوي، د خپل زوی څخه دفاع کوي، په نرمه او معقوله توګه سره خبره نه کوي، نو د دې په نتیجه کې د مکتب مدیر او

ښوونکې د زده کوونکي په نظر کې کميرې، خپل ځان ورته غټ ښکاري، او بيا هيڅ چا ته غور نه نيسي، ځکه پوهيرې چې پلار يې تر شا ولاړ دی.

پوښتنه:

دا د اولاد په روزنه کې د بې پروايي يو څو بيلگې، نو کله چې مونږ خپل اولاد په دې طريقه د سالمې روزنې څخه ليرې وساتو، نو مونږ به د هغوی څخه څه اميد ولرو چې هغوی به د څه رنگ شخصيت خاوندان جوړ شي؟ آيا د دې بې پروايي سره مونږ د خپل اولاد څخه په سمه لاره د تلو هيله لرلې شو؟، په دې بې پروايي سره مونږ هغوی بې لاری ته چمتو کوو، نو څه رنگ به د هغوی څخه د سمون او کاميابی اميد وکړو؟.

مونږ په خپل اولاد دا ظلم کوو، او بیا د دې ناوړه روزنې سره چې کله مونږ هغوی عملي ژوند ته وړاندې کړو، نو که هغوی په خپل ژوند کې بې لارې کیږي یا په اخلاقي فساد اخته کیږي، نو د دې ټول مسئولیت په زمونږ په غاړه وي.

راځئ وگورو چې زمونږ روزنه زمونږ د مشرانو د روزنې سره څومره توپیر لري، چې هغوی د خپلې روزنې په نتیجه کې مونږ ته نیکانو مشرانو پریښي دي، راځئ وگورو چې د دغه سترو شخصیتونو شا ته څوک ولاړ وو، او چا یې روزنه کړي ده؟

که مونږ فکر وکړو نو د هر ستر شخصیت شا ته یو لوی پلار، یا یوه عزتمنده

مور وي چې هغوی خپل اولاد په نیکو اخلاقو روزلي دي. دلته مونږ د ځینې هغو میندو یو څو مثالونه وړاندې کوو چې د پردې تر شا یې د خپل اولاد روزنه کړی ده.

زمونږ د مشرانو د روزنې یو څو بېلگې:

1- زبیر بن عوام (رضي الله عنه) د خپلي مور صفیه بنت عبد المطلب (رضي الله عنها) په غیر کې روزل شوی وو، او د دغه عزتمندې میرمنې په خوی او عادت لوی شوی وو.

د صفیه (رضي الله عنها) د زړورتیا یوه بیلگه د احد په جنگ کې ښکاره شوه، په هغه وخت کې چې د ابو سفیان ښځې د سید الشهداء حمزه (رضي الله عنه) سینه څیرې کړه، زړه یې ترې راویسته،

غورونه او پوزه يې ترې پرې کړل، د جنگ د ختميدو څخه ورسته چې کله د دواړو جهانو سردار محمد (صلى الله عليه وسلم) د خپل تره سره دغه ناوړه چلند وليد نو ډير زيات غم جن شو، خواته ورسره ودریده، ويې ليدل چې صفيه (رضي الله عنها) د خپل ورور د حالت د پيژندلو لپاره مخ په وړاندې راروانه ده، نو د الله ستر پيغمبر د هغې زوی زبیر (رضي الله عنه) عنه ته وويل: "مور دې د مخ کې راتلو څخه منع کړه، په دې خاطر چې د خپل ورور سره شوی زړه بوگونونکې حالت ونه ويني".

کله يې چې زوی مخې ته ورغی نو مور ورته وويل: "مور دې مړه شه د مخې نه مې ليرې شه"، د مور په خبره د قریشو

د دغه زړور ځوان پېښې ولرزیدې، ژبه یې بنده شوه او نبی (عليه السلام) ته ورغې او د مور خبره یې ورته وکړه، د الله رسول (صلى الله عليه وسلم) وویل: "پریږده چې راشي"، بیا د خلکو قطارونه د نبی (عليه السلام) د ترور لپاره خالي شول، تر دې چې هغه خپل ورور ته راورسیده، په لیدلو سره یې "إنا لله وإنا إليه راجعون" وویل، د هغې لپاره یې بخښنه وغوښته، او خپل زوی ته یې وویل: د الله پیغمبر (صلى الله عليه وسلم) ته ووايه چې: "مونږ په هغه څه خوشحاله یو چې د الله تعالی په لار کې رارسیدلي، زه به د الله (جل جلاله) څخه اجر غواړم او صبر به کووم".

2- دغه شان د مسلمانانو څلورم خليفه
علی (رضي الله عنه) هم د يوې زړورې مور
په غيبر کې لوی شوی وو او د
مسلمانانو د مور خديجې (رضي الله عنها)
په خوا کې يې روزنه شوی وه.

3- د معاويه (رضي الله عنه) د روزنې
شاته هم يوه عزت منده مور وه، کله
چې معاويه (رضي الله عنه) پيدا شو، چا
وويل: "دې که ژوندې پاتي شو د خپل
قوم مشري به کوي"، مور يې وويل:
"مور دې ورباندې بوره شي که د خپل
قوم مشري يې ونه کړه"، معاويه (رضي
الله عنه) به په فخر سره ويل: "زه د
هنده زوی يم".

4- د عبد الله بن زبير (رضي الله عنه)
روزنه هم د يوې بهادرې مور أسماء

بنت أبى بكر (رضي الله عنهما) په غير كې شوى وه، كله چې دغه زړورې مور ته د خپل زوى د مرگ خبر ورسیده نو ويې ويل: "هيڅ پرواه نه لرم ځكه چې د الله د پيغمبر يحيى (عليه السلام) سر يوې زنا كارې بڼې ته وړاندې شوى وو".

كله چې ورڅخه خپل زوى د حجاج په مقابل كې د جنگ مشوره وغوښته نو ورتله يې وويل: "ورشه او ورسره و جنگيږه، ځكه په الله تعالى مې دې قسم وي چې په سر لورې د تورې گوزار خوړل په ذلت سره د كورې د گوزار خوړلو څخه بهتر دى".

5- د مسلمانانو د پنځم خليفه عمر بن عبد العزيز (رحمه الله) تر شا د هغه مور أم عاصم د امير المؤمنين عمر

(رضي الله عنه) لمسی وه چې د هغه روزنه يې په تقوی، زړورتيا او ديندارۍ کړي وه .

۶- د عمر بن عبد العزيز (رحمه الله) زوی عبد الملک چې د انسانيت يوه بيلگه وه، د پوهې او زړورتيا خاوند وو، د تقوی او عبادت نمونه وه، سره له دې چې د خپل عمر په نوولس (۱۹) کلنۍ کې يې د دې فاني دنيا څخه سترگې پټې کړې وې، د هغه د روزنې تر شا د هغه پلار عمر او د هغه مور فاطمه وه .

۷- سفيان ثوري د اسلامي امت يو لوی پوه او عالم وو، د خپل يو ځانگړي فقهي مذهب امام، او په حديثو کې د

مسلمانانو امير وو، د هغه ستر شخصيت هم د هغه د مور د كوششونو نتيجه وه. امام أحمد (رحمه الله) وايي: "د سفيان مور خپل زوی ته وويل: زويه علم زده كوه زه به ستا خرچ په خپله خرڅه پوره كووم".

دغی مور به په خپل لاس كار كوو، او په خپ

ل زوی به يې خرڅ كوو، تر څو چې زده كړه يې پوره كړه، امام أحمد (رحمه الله): "دغی عزت مندی مور يو وار خپل زوی ته وويل: كله چې ته لس كلمې وليكي نو وگوره چې ستا په تقوی، صبر او عمل كې زياتوالي راغلي دي كه نه؟ كه نه وي، نو پوهه شه چې دغه علم

تا ته د گټې پر ځای تاوان رسوي".

۸- د اسلامي امت ستر عالم، د پوهې روان بحر امام شافعي (رحمه الله) هر څه د خپلې مور د روزنې په نتیجه کې تر لاسه کړي وو ځکه چې پلار يې په هغه وخت کې له دنيا څخه سترگې پټې کړې وې چې نوموړې د مور په غیبر کې وو، مور يې روزنه وکړه او هغه ځای ته يې ورسولو چې دنيا ورته گوته په غاښ ده.

د اسلام ځلانده تاريخ د داسې خلکو څخه ډک دی چې د لوی والي تر شا يې په پردو کې پټې مياندي ولاړې دي، که په تيره زمانه کې د مور او پلار د روزنې په نتیجه کې دومره ستر شخصیتونه

پيدا كيدای شول نو اوس هم پيدا كيدای شي خو په دې شرط چې مور او پلار خپله دنده وپيژني.

زمونږ د ځوانانو د بې لارۍ يو سبب د مور او پلار بې پروايي ده چې د خپل اولاد په هکله يې کوي، که مور او پلار کوشش وکړي او د روزنې په اسبابو او وسايلو عمل وکړي، او د دغه اخلاقي بې لارۍ په علاج غور او فکر وکړي نو په اوسنۍ زمانه کې هم لوی شخصيتونه پيدا كيدای شي.

د اولاد د روزنې لارې چارې:

د اولاد د بشي روزنې لپاره ځينې لارې شته چې د مور او پلار سره د اولاد په روزنه کې مرسته کولې شي، خو په دې شرط

چې هغه په سمه توګه عملي کړای شي، هغه لارې په لاندې ډول دي:

1- د نيکې بڼې سره واده کول: يو سړی چې کله واده کول وغواړي، نو په کار ده چې د الله تعالیٰ څخه دې د استخارې په شکل کې مشوره وغواړي، د تجربه لرونکو او هوشيارو خلکو سره دې مشوره وکړي، ځکه چې بڼه د اولاد مور ده او اولاد د خپلې مور په اخلاقو او کړو وړو روزل کېږي، دغه شان د بڼې په خپل خاوند هم اثر وي، ځکه خو ويل کېږي چې: "سړی د خپلې بڼې په طريقه کې"، ځکه سړی د خپلې ميرمنې طرف ته مائل کېږي او د هغې سره مينه او محبت خاوند د هغې د خبرې په منلو مجبوروي.

ابو الأسود الدؤلي خپلو زامنو ته وويل: "ای زامنو! ما ستاسو سره په کوچنیتوب، لوی والي اود زیږیدلو څخه مخکې نیکی کړي ده"، هغوی ورته وويل: "د زیږیدو څخه مخکې تا مونږ سره څه رنگ نیکی کړي ده؟" هغه ورته وويل: "ما ستاسو لپاره داسې مور نه ده غوره کړی چې د هغې له امله دې تاسو ته کنځل وشي".

2- د الله تعالی څخه د نیک اولاد غوښتنه کول:

﴿هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ، قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً﴾

﴿إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ (٣٨) آل عمران: ٣٨

دا د پیغمبرانو او نیکانو خلکو طریقو وه چې هغوی د الله تعالی څخه د نیک اولاد غوښتنه کوله، زکریا (عليه

السلام) غوښتنه وکړه چې: "ای ربه! ما ته د خپل طرف څخه نیک اولاد راکړه، بې له شکه ته زما دعا اورې"،

﴿ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ

أَعْيُنٍ وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴾ الفرقان: ۷۴

د الله تعالی د نیکانو بندگانو یو صفت دا دې چې هغوی دا دعا کوي: "ای زمونږ ربه! مونږ ته د خپلو میرمنو او اولاد په واسطه د سترگو یخ والي په نصیب کړه، او مونږ د پرهیزگارانو لپاره نمونه وگرځوه"،

3- د اولاد په پیدا کیدو خوشحاله کیدل او د خفگان څخه ډډه کول: ځکه چې اولاد د الله تعالی ورکړه ده، او مسلمان ته په کار ده چې د الله تعالی په ورکړه خوشحاله شي، هغه څوې وي که

لور او که لور، او د مسلمان لپاره دا جائز نه دي چې د اولاد په پيدا کيدو خفه او خپله سينه پرې تنگه کړي، او په هغوی باندې د خرڅ کولو څخه وويريږي، ځکه چې الله تعالی ټول مخلوق ته رزق ورکونکي دی، الله تعالی فرمايي:

﴿تَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ﴾ (الإسراء: ۳۱)

"مونږ هغوی ته رزق ورکوو او تاسو ته هم"

دغه شان د لویو په پيدا کيدو خفه کيدل هم يو حرام او ناوړه کار دی، او دا کار د جاهليت د زمانې د خويونو څخه دی، او د الله تعالی په تقدير باندې نیوکه ده، د لویو غوره والي د چا څخه پټ نه دی، هغوی لونه

دې، خویندې دې، میندې دې، او د ژوند د تیروولو ملگري دې، ښځه د انساني ټولنې نیمه برخه ده، او پاتې نیمه برخه هم له دوی څخه پیدا ده، نو وویلې شو چې ټوله ټولنه د ښځو څخه جوړه ده.

د لوبو پیدا کیدل د الله تعالی ورکړه ده:

﴿لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۗ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ

إِنثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَاءُ الذُّكُورَ ۗ﴾ (الشوری: ۴۹)

"د اسمانونو او ځمکو بادشاهي یواځې الله لره ده، هر څه په خپله خوښه پیدا کوي، په خپله خوښه چا ته لونه ورکوي او چا ته زامن"

د اسلام ستر پیغمبر محمد (صلی الله علیه وسلم) وایي چې: "چا ته چې الله تعالی

لونه ورکړي او د هغوی سره نيکي وکړي، نو الله تعالیٰ به يې د جهنم د اور څخه وساتي" (بخاري).

په بل حديث کې راځي: "د چا چې درې يا دوه لونه، يا خویندې وي، او د هغوی په هکله د الله تعالیٰ څخه ويره وکړي، د هغوی سره نيکي وکړي، الله تعالیٰ به يې جنت ته داخل کړي" (مسند أحمد).

F- د اولاد په روزنه کې د الله تعالیٰ څخه مرسته غوښتل: کله چې انسان د اولاد په روزنه کې د الله تعالیٰ څخه مرسته او توفيق وغواړي، نو الله تعالیٰ به يې په خپل مقصد کې کامياب کړي، او که د الله تعالیٰ پر ځاي يې په خپل

ځان بروسه وکړه نو د ناکامۍ سره به
مخ شي.

۵- اولاد ته دعا کول او د بشپړو څخه
ځان ساتل: که اولاد نیک وي نو د هغوی
لپاره دې په نیکۍ باندې د همیشه
پاتې کیدو دعا غواړي، او که بد عمله
وي نو د هغوی لپاره دې د هدایت دعا
غواړي، اولاد ته د بشپړو څخه ځان
وساتې، ځکه که هغوی بې لارې شي، یا
څه تکلیف ورته ورسیري نو تر ټولو
مخکې یې مور او پلار ته ضرر رسیري.

۶- اولاد په ښو نومونو نومول: مور او
پلار ته په کار دي چې پر خپل اولاد ښه
نومونه کیږدي، او د بدو نومونو د
ایښودو څخه دې ډډه وکړي، ځکه چې نوم
د انسان سره د همیشه لپاره پاتې وي،

او نوم د انسان په کړو وړ هم اثر کوي، امام ابن قيم (رحمه الله) وايي: ډير ځله ناکاره نوم د ناکاره سړي وي، د الله تعالی په هر شي کې حکمت وي، هغه په زړونو کې د انسان د اعمالو سره سم نومونه اچوي تر څو نوم او نومول شوی برابر شي.

۷- د ښه نوم سره ښه کُنيه ايځودل، لکه: ابو عبد الله، ابو احمد او داسې نور، د دې لپاره چې بيا ځان ته ناکاره کُنيه غوره نه کړي، (پته دې نه وي چې دا عموماً په عربي نړۍ کې رواج دی، په غير عربي ټولنو کې د دې التزام نشته).

۸- د هغوی په زړونو کې ايمان او صحيح عقیده کينول: په پلار او مور

باندي لازم دي چې په دې اړه جدي پام لرنه وکړي، او هر وخت د اولاد د عقيدې د سمولو کوشش وکړي، مثلاً: د وړوکوالي څخه هغوی ته د توحيد او شهادت کلمې يادول، د هغوی په زړونو کې د الله تعالی سره مينه پيدا کول، هغوی ته دا ښودل چې هر څه الله تعالی پيدا کړي دي، مونږ ته هر څه الله تعالی راکوي، او چې کله لوی شي نو د عقيدې د کتابونو په لوستلو دی ورته امر وکړي.

۹- په ښو او نیکو اخلاقو روزل: پلار ته په کار دي چې اولاد پر تقوی، صبر، رښتیا، امانت داری، نظافت، نیک عملی، د خپلوانو سره په نیکی کولو، جهاد او علم باندي وروزي، د دې

لپاره چې د ځوان مردی سره په مینه کولو لوی شي او د اوچتو او ښو اخلاقو او نیکو کارونو سره مینه کوونکې وي. ۱۰- د بدو اخلاقو څخه پاک ساتل، او د هغې کرکه یې په زړه کې پیدا کول: مور او پلار دې د خپل اولاد په زړه کې د درواغو، خیانت، کینې، ضد، غیبت، چغلی، د بل مال اخیستل، د مور او پلار نافرمانی، د خپلوانو سره د اړیکو پریکول، بزدلی، ویره، ځان خوښونه او د ټولو ناوړه کارونو سره کرکه پیدا کړي، تر څو چې هغوی د دغه کارونو په گڼلو لوی شي او د هغې څخه نفرت کوونکې شي.

۱۱- د اولاد په مخکې ښه الفاظ استعمالول او د بې کاره خبرو څخه

ډډه کول، مور او پلار ته پکار دې چې اولاد ته په ښو الفاظو خبرې وکړي، او په ناوړه الفاظو دې يې له مخاطب کولو څخه ځان وساتي، اولاد ته دې د کنځلو، بدو ردو، او بحث مباحثي څخه ډډه وکړي.

کله چې مور او پلار د اولاد يو عجيبه کار وگوري نو ماشاء الله دی ورته ووايي، په ښه کار تر سره کولو دې ورته بارک الله فيک ووايي، او چې کله خطا کار وکړي نو ورته دی ووايي چې داسې کار مه کوه، او داسې نور ښه الفاظ دې ورته استعمال کړي چې هغوی پرې عادت شي او ژبې يې د بدو الفاظو د استعمال څخه وساتل شي.

۱۲- اولاد په ښو کارونو عادت کول: لکه د پرنجې ځواب ورکول، د اړرمې په وخت کې پر خوله لاس کيښودل، په ښې لاس خوراک کول، د اودس ماتولو آداب، د سلام اچول او د هغې ځواب ورکول، په تليفون د خبرو ځواب ورکول، ميلمنو ته ښه راغلاست ويل او دغه رنگ د واضحه خبرو کولو ښودنه، او د عربي ژبه تعليم.

نری خانگي په نرمی باندي سميري

کلک لركي په سمولو كي ماتييري

مور او پلار يي

چې په کومه لار روان وي

ورسره اولاد په هغه

روانييري

۱۳- اولاد ته د قرآن کریم په یادولو کې کوشش کول: اولاد ته د قرآن کریم یادول، د ټولو هغو کارونو څخه لوی ول په کار دی چې مور او پلار یې د خپل اولاد سره کولې شي، ځکه چې د قرآن کریم په یادولو باندې خپل وخت تیرول، د ټولو څخه په اوچت مقصد کې وخت لگول دي، په دې کار سره د اولاد وخت د بې ځایه تیریدو څخه ساتل کیږي او ورسره د اخلاقي فساد څخه هم ژغورل کیږي.

د قرآن کریم یادول د هغوی په اخلاقو او کړو وړو باندې هم ښه اثر کوي، او د هغوی په زړونو کې د پوهې او هوشیارتیا چینی را خوتکیږي.

۱۴- هغوی ته مسنون دعاگانې او د سهار ماښام اذکار یادول:

۱۵- په ښه کارونو کې د هغوی لپاره نمونه جوړیدل: په کار ده چې مور او پلار د اولاد لپاره په امانت، رښتیا او نورو ښو کارونو کې نمونه جوړه شي، دغه رنگ د هغوی په مخ کې په سمه توګه لمونځ کول، د دې لپاره چې هغوی د لمونځ طریقې یاده کړي او داسې نور.

۱۶- په وینا او عمل کې د اختلاف څخه ځان ساتل: دا مناسبه نه ده چې مور او پلار اولاد ته په یو کار حکم کوي او په خپله د هغې خلاف عمل کوي.

۱۷- وعده پوره کول: کله کله مور او پلار د اولاد څخه د ځان خلاصولو په

خاطر د هغوی سره وعده کوي، او بیا یې نه پوره کوي، نو د دې اثر دا کيږي چې اولاد هم په وعده خلافی باندې عادت شي.

۱۸- کور د ناوړه او فاسدو شيانو څخه ساتل: مور او پلار ته په کار دي چې اولاد د بدو شيانو څخه ليرې وساتي، او کور ته هغه شيان را نه وړي چې د اولاد د بې لارۍ سبب گرځي.

۱۹- د بدو شيانو په بدله کې ښه شيان راوړل: که مور او پلار يو طرف ته اولاد د ناوړه شيانو څخه ساتي، نو په کار ده چې د هغې په مقابل کې ورته ښه شيان راوړي، لکه: د لوبو شيان او هغه شيان چې دوی ته فائده رسوي او خپل فارغ وخت د هغې سره تير کړي.

۲۰- د اخلاقي فساد له وسائلو څخه ليرې ساتل: لکه غیر اخلاقي فلمونه، عشقي قصې، هغه کتابونه او مجلې چې بې پردې عکسونه ولري، د سندرو او ريډل او داسې نور.

۲۱- د دير ډول سينگار څخه منع کول: مور او پلار ته په کار دي چې خپل اولاد په ډول سينگار کې د اسراف څخه وساتي، دغه رنگ د بې پردگۍ، د کافرو سره د يو شان والي څخه دي هم وساتي، ځکه چې دا کار په هغوی کې سستي پيدا کوي، د هغوی څخه د نارينتوب ماده ليرې کوي، اخلاق يې خرابيږي او د نورو خلکو د دوکه کولو سبب گرځي.

۲۲- اولاد پر سختی او کوشش عادت کول، او د سستي څخه ليرې ساتل: مناسبه

داده چې اولاد په سستی او آرام غوښتنې عادت نه کړی شي، ځکه د سستی او آرام غوښتنې پایلې ډیرې ناوړه وي، او د پښیمانی سبب گرځي، په کار ده چې مور او پلار خپل اولاد په سختی او کوشش کولو عادت کړي، ځکه چې کوشش کول او سختی تیروول په دنیا او آخرت دواړو کې د کامیابی ذریعه ده.

آرام غوښتونکې سړی د ټولو څخه زیات سترې وي، او ځان سترې کوونکې تر ټولو زیات په راحت کې وي، د دنیا او آخرت د کامیابی لاره د سختو او تکلیفونو په پل تیریري، د تکلیف څخه وروسته راحت راځي او د راحت څخه وروسته تکلیف.

۲۳- اولاد سهار وختي ويښول: ځکه چې دغه وخت د انعامونو وخت دی، د فائدي حاصلولو وخت دی، څوک ډیره فائده اخلي څوک لږه، څوک چې د کوچنیتوب څخه په وختي ويښېدو عادت شي نو چې لوی شي نو بیا ورته وختي ويښیدل اسان وي.

۲۴- د بې ځایه خبرو، ډیر خوراک او خوب او د خلکو سره د بې ځایه ناستې څخه ساتل: بې ځایه کار کول د تاوان سبب گرځي، د د نیا او آخرت د خیر څخه انسان محرموي، د دې وجې څخه ویل کیږي: څوک چې ډیر خوراک کوي، او به ډیر څښي، بیا خوب ډیر کوي، او ډیر خوب تاوان دی.

٢٥- په کوچنيتوب کې اولاد جومات تلو ته هڅول او په لوی والې کې په جماعت سره د لمونځ په ادا کولو امر کول: پلار دی اولاد د اوه کلنۍ څخه مخکې جومات تلو ته تشويق کړي، د خپل ځان سره دې جومات ته بيایي، او په جومات کې دې د بې ځايه کار څخه منع کوي، او چې کله لوی شي نو د هغوی څارنه دې کوي، او په جماعت سره دې ورته د لمونځ کولو امر کوي.

٢٦- د اولاد د خوښو شيانو څارنه، او د هغوی د پتو قوتونو د رابکاره کولو کوښښ کول: مور او پلار دې د اولاد څارنه کوي چې هغوی د کوم کار د ښه سر ته رسولو توان لري، په هغې کې دی ورسره مرسته وکړي، او هغه لارې چارې

دی ورته برابری کړي چې هغوی په خپل کار کې ښه وده وکړي.

امام ابن قیم (رحمه الله) وايي: مناسبه دا ده چې د ماشوم پر حال دی اعتماد وکړای شي چې هغه د کوم کار د سر ته رسولو ښه جوگه دی، نو مور او پلار دی په دې پوهه شي چې دا ماشوم هم د دغه کار لپاره پیدا شوی دی، نو په بل کار دې نه مجبوروي، که اولاد په هغه کار مجبور کړل شي چې مینه ورسره نه لري نو هر گز په دغه کار کې نه شي بریالی کیدای.

که مور او پلار وويني چې بچي يې پوهيدای شي، زده کړه کولې شي، يو شي پيژندلې شي، نو دا د دی علامه ده چې هغه علم حاصلولې شي، او که چرته د

تجارت، اخستلو خرڅولو سره يې مينه وه، يا يې د بل کسب او کار سره علاقه وه، نو د هغې د لاس ته راوړلو زمينه دى ورته برابره کړي.

٢٧- د اولاد زورورتيا زياتول: هغوى د جرأت او بهادري په قدر پوهول، په هغوى کې په خپل ځان اعتماد پيدا کول، د دې لپاره چې د عزت، بهادري او زورورتيا ژوند تير کړي، خو په دې شرط چې دا هر څه د ادب او د بل د احترام د ساتلو په چوکاټ کې وي، په دې کار سره به اولاد د ذلت، ويرې، سپک والي او چاپلوسۍ څخه وساتل شي.

٢٨- د اولاد سره مشوره کول: لکه د کور په ځينو کارونو کې کول د دې لپاره چې د هغوى د فکر او سوچ

اندازه معلومه کړی شي، مثلاً: د کور لپاره سامان اخیستل، د موټر رنګ او قسم، د چکر لگولو ځای او وخت او د داسې نورو کارونو په هکله د هغوی سره مشوره کول، او بیا د هغوی څخه د هر یو د رای سبب معلومول، په دې کار سره په اولاد کې خپلواکي او اعتماد پیدا کېږي، د هغوی ذهن وده کوي او د رای ورکولو قدر ورسره پیدا کېږي.

۲۹- اولاد ته ځینې کارونه سپارل: لکه د پلار په غیر حاضری کې د کور حفاظت او څارنه کول، د مال لگول، خپل ځان سره مال ساتل، او دا په دې ډول چې هغوی ته هره میاشت یا اونی یو څه روپی ورکړل شي تر څو هغوی پرې د کور ضروریات پوره کړي.

۳۰- اولاد په ټولنيزو کارونو کې په برخه اخيستلو عادت کول، مثلاً: د خپل دين خدمت کول، د خپلو مسلمانانو ورونو ضرورتونه پوره کول، د الله په لاره کې جهاد کول، د الله تعالی طرف ته بلنه ورکول، د محتاجو او اړمنو سره مرسته کول، د غم خپلو په غم کې شريک کيدل، د خيريه ټولنو سره مرسته کول او داسې نور.

۳۱- د فيصلي په کولو روزل، مثلاً: پلار دی په خپل اولاد کې يو کس ته په يو کار کې د فيصلي کولو اختيار ورکړي، که صحيح فيصله يې وکړه هغه دی ومنې او شاباشي دی ورته ورکړي او نور دی هم تشويق کړي، خو که د فيصلي په کولو کې خطا شو، نو هغه دی په نرمۍ

اصلاح کړي، په دې کار سره په اولاد کې د فيصلې کولو قوت پيدا کيږي.

۳۲- د اولاد د طبيعت د پيژندلو کوشش کول: تر څو د هر يو سره د هغې د مزاج او طبيعت مطابق چلند وکړای شي.

۳۳- د اولاد د عمر مطابق د هغوی خيال ساتل: پلار او مور ته په کار دي چې د اولاد د عمر مطابق د هغوی خيال وساتل شي، ځکه چې اولاد لويږي نو د فکر سطحه يې هم لوريږي، نو په کار ده چې مور او پلار چلند د خپل اولاد سره د هغوی د عمر برابر وي، او د هميشه لپاره دې ورسره د ورو په شان چلند نه کوي.

۳۴- د مخامخ قهر او غصې څخه ډډه کول: خصوصا د نوي ځوانی په وخت کې،

په کار ده چې هغوی ته په نرمی قناعت ورکړل شي، د هغوی سره خبری اترې وشي او په نرمی پوهه شي.

۳۵- د اولاد سره کیناستل: پلار که هر څومره ډیر کارونه ولري خو یو وخت دی د اولاد سره د کیناستلو لپاره وټاکي، د هغوی سره دې خبرې کوي، هغوی ته دی نصیحت کوي، مینه او محبت دی ورسره کوي، او کومو شیانو ته چې ضرورت ولري هغه دی ورښايي، هغوی ته دی مقصد لرونکی قصی بیانوي.

د اولاد سره د مور او پلار کیناستل ډیر ضروري دي، او ډیر ښه اثر لري، او دا یوه ازمايل شوی خبره ده چې کوم پلار د اولاد سره نژدې کیږي، د هغوی سره کیني، د هغوی سره خبرې

اترې کوي نو د هغې اثر په اولاد کې گوري، ځکه چې په دې کار سره اولاد د نفسي راحت احساس کوي. کوم پلرونه چې د دنيا کارونو د خپل اولاد سره د کيناستلو څخه بې پرواه کړي وي، نو د دغه بې پروايي اغيزه په خپل اولاد کې وينې، په دې صورت کې اولاد د داسې حالت سره مخامخ کيږي چې د هغوی مخې ته تياره وي، د دنيا په ژوند کې کوم لارښود نه وينې، نو د ژوند په لاره کې پر مخې پريوځي، او د سمې لارې نه ليرې کيږي، او کله کله د دې کار په وجه د دغه رنگ پلرونو څخه اولاد کرکه او نفرت کوي، د کور څخه تختي، او د فساد او بې لارۍ په کنده کې پريوځي.

۳۶- د اولاد تر مينځ عدل کول: ځمکه او اسمانونه په عدل ولاړ دي، انسان د عدل څخه پرته سمې لارې ته نه راځي، نو مور او پلار ته په کار دي چې د اولاد په مينځ کې د عدل او برابري څخه کار واخلي، او يو دی په بل نه غوره کوي، غوره والي په راکړه ورکړه کې وي او که په مينه او محبت کې وي، په هر څه کې بايد د اولاد تر مينځ عدل وکړی شي.

۳۷- د اولاد سره مينه او محبت کول: هغوی ته ورښودل چې مور او پلار د دوی سره مينه لري، ځکه چې اولاد مينې او محبت ته اړتيا لري، که مور او پلار اولاد ته پوره مينه ورنه کړي، نو

هغوی به بیا مینه او محبت د کور څخه بهر د بل چا څخه غواړي.

۳۸- پر اولاد باندې په ښه طریقه خرچ کول: د هغوی ضرورتونه پوره کول، تر څو هغوی مجبوره نه شي او په نورو طریقو د مال پیدا کولو کوشش و نه کړي.

۳۹- په اولاد کې د قربانۍ (سرښندنې) مینه پیدا کول: دا په دې شکل چې په خپل مینځ کې د یو بل سره مرسته او کومک وکړي، د یو بل سره مینه او محبت ولري، په سخا باندې عادت کړی شي، د نورو انسانانو خیال وساتي تر څو اولاد داسې لوی نه شي چې فقط د خپل ځان فکر ورسره وي، او د بل هیڅ چا غم ورسره نه وي، په قربانۍ باندې

اولاد روزل ډير کورني مشکلات له مينځه وړي، او په کور کې د ميني او محبت، آرام او امن فضا رامينځ ته کيږي.

۴۰- د اولاد خبرو ته غور نيول: کله چې اولاد خبرې کوي، نو پلار دی د هغوی خبرو ته غور ونيسي، او هغوی ته دی دا وشايي چې د دوی خبرې ډيرې مهمې دي چې پلار يې ورته غور نيولي دي.

پلار ته په کار دي چې کله يې په اولاد کې کوم يو خبرې کوي خصوصا ماشوم، نو هغه ته دی توجه وکړي، د هغه خبرو ته دی اهميت ورکړي، د هغه سوالونو ته دی ځواب ورکړي، د دې کار ډيرې مثبتې پايلې دي، ځکه چې:

✓ د خبرو په يادولو کې ورسره مرسته کوي.

- ✓ د فکر په برابرولو کې ورسره مرسته کوي.
  - ✓ د بل خبرو ته په غوړ نیولو او په ښه اوریدو عادت کیږي.
  - ✓ د ماشوم په شخصیت ښه اثر کوي.
  - ✓ د هغه ذهن ورسره قوي کیږي.
  - ✓ د پلار سره یې مینه زیاتیري.
- ۴۱- د هغوی د کړو وړو څارنه کول، او د هغوی څخه پوښتنه کول، لکه:
- د هغوی د لمونځ، اودس او نورو عبادتونو څارنه کول.
  - په کور کې د تلیفون څارنه کول، تر څو اولاد یې غلط استعمال نه کړي.
  - د هغوی د جیبونو او الماری کتل په داسې شکل چې هغوی پرې پوهه نه شي، لکه د خوب په وخت کې، یا چې کله

مکتب ته لار شي، او بيا ورسره مناسب چلند کول.

- د هغه د ملگرو په هکله معلومات لاس ته راوړل.

- د هغوی د لوستلو د موادو څارنه کول، او د هغه کتابونو د لوستلو څخه منع کول کوم چې د هغوی دین او اخلاق ته ضرر رسوي، او هغه کتابونه ور په گوته کول چې هغوی ته فايده رسوي.

۴۲- د اولاد د نيکانو ملگرو عزت کول: پلار دی خپل اولاد د نیکو او ښو ملگرو دوستی ته تشویق کړي، همیشه دی ورسره د اړیکو ساتلو توصیه کوي، کله چې هغوی د خپل دوست لیدو ته راځي، نو هغوی ته دې په ښه ډول ښه راغلاست وایي، د هغوی سره دې لیدل کتل کوي،

هغوی ته دې تحفې ورکړي، د هغوی سره دې خبرې اترې کوي، د هغوی او د کورنۍ په هکله دې ورڅخه پوښتنه کوي. په دې کار سره به د اولاد دوستان په خپل قدر پوهه شي، او اولاد به هم په خپل قدر پوهه شي، نو په نتیجه کې به اولاد د مور او پلار تابعدار او قدر کوونکې شي.

د اولاد د ښو دوستانو څخه کرکه او نفرت کول ښه کار نه دی، ځکه چې په دې سره اولاد د نیکو دوستانو پر ځای د بدو او ناکاره دوستانو سره دوستانه جوړوي.

۴۳- د ناکاره ملگرو څخه د اولاد په ليرې ساتلو کې د حکمت څخه کار اخیستل: پلار ته مناسب نه دي چې د

سختی په کولو لاس پورې کړي، او د اولاد په مخکې د هغه د ملگرو سپکاوي وکړي، او يا يې په ځغليدو وشړي، ځکه چې اولاد د هغوی سره اړیکې لري، او د هغوی په ملگرتيا قانع شوي دي.

په کار ده چې په دې کار کې د نرمی څخه کار واخلي، او اولاد دی د هغوی د ملگرتيا په بدی قانع کړي، او د ناوړه ملگرو د ضرر څخه دی خبر کړي، د دې څخه وروسته دی بيا د هغه په ویرولو او د هغه سره په سختی شروع وکړي، او هغه ته دې وشايی چې دې يې د ناکاره ملگرو څخه ساتي، د هغه د ملگرو د پلرونو سره دی رابطه وکړي چې خپل اولاد د ده د اولاد څخه ليرې وساتي، که پلار په دې کې ناکام شو،

نو نورې طريقې دى اختيار كړي، تر څو اولاد يې د ناکاره دوستانو د ملگرتوب څخه خلاص شي.

۴۴- د اولاد په ځينې کارونو، لکه: بې فايدي کار او يا غصه باندې ځان نا غرضه کول.

۴۵- د اولاد د خطاو د غټولو څخه ځان ساتل: مور او پلار ته په کار دي چې د اولاد وړه خطا هغوى ته غټه ښکاره نه کړي، ځکه خطا د هر چا څخه کيږي، او په هر کور کې تر سره کيږي.

۴۶- د يو طرف څخه نرمې ښودل: مثلاً، کله چې مور په اولاد سختي وکړي، نو بايد چې پلار يې نرمې ښکاره کړي، او که پلار سختي وکړي نو بايد مور ورسره نرمي وکړي، لکه کله د اولاد څخه غلطې

وشي نو پلار ورته په قهر وي، نو له دې امله هغوی د پلار څخه پټیږي، نو مور دې ورته تسلي ورکړي او په نرمۍ دی ورته د هغوی غلطې ښکاره کړي، په دې کار به اولاد پوهه شي چې مور او پلار دواړه په حقه دي، نو د پلار د قهر به هم احترام کوي او د مور احسان به هم یاد ساتي او په نتیجه کې به ځان بیا د هغه غلطۍ څخه لیرې ساتي.

۴۷- سزا ورکول: اگر چې د اولاد سره نرمي د هغوی د روزلو لپاره ډیره فائده لري خو کله انسان سختی او سزا ورکولو ته اړ کیږي خو په دې شرط چې سزا ورکول به د غصې او ناپوهۍ په نتیجه کې نه وي، بلکه سزا به په هغه

صورت کې وي چې د اصلاح بله لاره پاتې نه شي.

باید اولاد ته پر هغې غلطۍ سزا ورنه کړل شي چې په اول ځل ترې شوی وي، او داسې سزا هم نه وي چې هغه لوی تکلیف ورواړوي، او د نورو خلکو یا ملگرو په مخ کې دی هم سزا نه ورکوي.

د سزا ورکولو ډیرې طریقې دي، لکه: د هغې صفت نه کول، یا ورته ښودل چې پلار ورڅخه خفه دی، یا ورته په خبرو زورنه ورکول او داسې نور.

دا نفسي سزا ده، او بدني سزا هم ورکولې شي چې درد بیامومي خو چې نور ضرر ورته ونه رسیږي.

۴۸- اولاد ته د خطا د سمون موقع ورکول: پلار ته په کار دي چې اولاد ته

د خپلې غلطې د سمون موقع ورکړي، د دې لپاره چې ښو کارونو ته ورسېږي او د غلطې څخه وروسته سم کارونه وکړي، پلار ته نه دی پکار چې د اولاد په اوله غلطې هغوی داغ دار کړي، او همیشه يې په هغه غلطې ملامت کوي.

۴۹- د ښځې او خاوند تر مينځ تفاهم: مور او پلار ته په کار دي چې خپل منځي مسائل د يو بل د پوهولو له لارې حل کړي، او د اختلاف او بې اتفاقي څخه ځان وساتي، د دې لپاره چې کور په آرام وي، او په کور کې مينه او محبت وي، نو اولاد هم په داسې کور کې آرام او راحت احساسوي، محبت او خوشحالي بيا مومي، چې په نتيجه کې يې د کور سره د بهر گرځيدو څخه پاتې

کيږي .

۵۰- د طلاق په حالت کې د الله تعالیٰ څخه ويره کول: که چرته د بښځي او خاوند تر مينځ جوړ جاړې او تفاهم ممکن نه وي، او د طلاق ضرورت پيښ شي، نو دواړو ته په کار دي چې په دې حالت کې د الله تعالیٰ څخه وويريږي او خپل اولاد دې دخپل ضد او کينۍ څخه نه قربانوي، او اولاد دی ديو بل په مخالفت نه راپاروي، بلکه په کار ده چې اولاد سره په نیک کار کې مرسته وکړي، او هغوی ته دی د يو بل په مرسته توصيه وکړي، د دې پر ځای چې د يو بل په خلاف يې ولمسوي او د هغوی په زړونو کې د يو بل څخه کينه پيدا کړي چې په نتيجه کې به يې له دواړو

څخه نفرت پيدا شي او د يو خبره به هم نه مني.

۵۱- د اولاد لپاره مناسب ښوونځي کتل او د هغوی څارنه کول: د اولاد لپاره دی د ښوونځي د کتلو پر وخت وگوري چې شاگردان، اداره، استاذان او تعلیمي نصاب څه رنگ دی، استاذان د شاگردانو په روزنه کې څومره زیار باسي، او د هغوی د اخلاقو او عاداتو د سمون څومره پاملرنه کوي.

په ښوونځي کې د شمولیت څخه وروسته په کار ده چې پلار خپل اولاد وڅاري چې هغوی څومره په سمه لار روان دي، هسی نه چې د خپل اولاد څخه بې پروا شي او صبا ته د هغه څه په خلاف وروزل شي چې دی یې هیله لري.

- ۵۲- په کور کې د پوهنې حلقه جوړول:
چې په هغې کې د اولاد د سويې سره سم کتابونه لوستل کيږي، د دې کار په پايله کې به اولاد لوستل، غور نيول او د خبرو اترو ادبونه زده کړي.
- ۵۳- د اولاد تر مينځ درسي مسابقي جوړول او هغوی ته انعامونه ورکول.
- ۵۴- په کور کې يو مناسب کتابتون جوړول چې په هغې کې د اولاد د عمر او پوهې سره سم کتابونه او کيسټونه موجود وي.
- ۵۵- اولاد ځان سره د ذکر، پوهې او درس مجلسونو ته بوتلل.
- ۵۶- د اولاد سره د کور څخه بهر د چکر ليرولو پروگرام جوړول، د دې لپاره چې پلار ورته ډير څه زده کړي، او د هغوی

د خيالونو او احساساتو څخه هم خبر شي.

۵۷- د پخوانيو نيکانو خلکو سره د هغوی تعلق جوړول، د دې لپاره چې د هغوی په پل باندې لار شي، او د هغوی تګ لاره وپيژني، او هر يو د خپل شوق مطابق په هغوی کې ځان ته نمونه پيدا کړي.

که په کوم يو کې د علم او پوهې شوق وي، نو هغه به په علم کې د هغوی تابعداري وکړي، او که د بهادری او زړورتيا خاوند وي، نو په دغه کار کې به د ځان لپاره په هغوی کې نمونه ولټوي، او که په کوم يو کې سست وي، نو په هغوی کې به داسې يو څوک

بيامومي چې په ده کې به همت او روح پيدا کړي.

د پخوانيو نيکانو تاريخ د خیر څخه ډک دی، نو څومره ښه خبره ده چې انسان خپل ژوند د هغوی سره وتړي، د دې پر ځای چې خپل ژوند د کوم لوبغاړي، يا سندرغاړي سره وتړي او هغه د ځان لپاره نمونه جوړه کړي.

۵۸- لوبو ته هغه څه زده کول چې هغوی ورته د خپل دين او دنيا په کار کې اړتيا لري، څومره خلک دي چې په دې کار کې د بې پروايي څخه کار اخلي، څومره ښځي دي چې هغوی مثلا د حيض، نفاس او نورو خصوصي مسائلو څخه نا خبره دي، سره له دینه چې په دغه مسائلو پورې د دين دوه اهم بنيادونه

لمونځ او روژه تړاو لري، څومره ښځې دي چې هغوی په صحیح طریقه د لمونځ کولو څخه ناخبرې دي.

هر پلار ته پکار دي چې خپلو لونیو ته د دین ضروري مسایل زده کړي، او هغوی په غیرت، پاکدامنی، حیا او ستر باندې مجبوره کړي، دغه رنگ مور او پلار ته په کار دي چې خپلو لونیو ته د کور کارونه لکه د جامو پریمینځل، پخلې کول، گنډل، د کور برابرول او داسې نور زده کړي.

۵۹- لونه بهر ته له یواځې وتلو څخه منع کول: که بازار ته ځي، یا ډاکتر ته، یا بل ځای ته خو په کار ده چې خپل محرم ورسره وي، او په غیر د ډیر ضرورت څخه دی د کوره نه ووځي.

۶۰- خامن د بڼو سره او لونه د سرو سره د مشابهت او ورته والي څخه منع کول.

۶۱- اولاد د کافرو د مشابهت او یو شان والي څخه ليرې ساتل.

۶۲- خامن د بڼو سره او لونه د سرو سره د يو ځای کیناستلو څخه منع کول، په کار ده چې هلکان د سرو، او لونه د بڼو په مجلس کې کيني.

۶۳- د توان او ضرورت په حالت کې اولاد ته د بلوغ د رسيدو سره سم د واده بندوبست کول په کار دي.

۶۴- خپلې لونه هغه چا ته ورکول په کار دي چې د اخلاقو او دين په لحاظ سره غوره او بهتر وي.

۶۵- د روزني پايله زر نه غوښتل: کله چې پلار د اولاد په اصلاح کې خپل وس وکړي، او هغوی د ناوړه کارونو څخه منع کړي، هغوی ته نصیحت وکړي، نو د دې هر څه سره دی د خپل کوشش نتیجه زر نه غواړي، بلکه په کار ده چې د صبر او زغم څخه کار واخلي او د هغوی لپاره دی دعا وغواړي، او د هغوی په اصلاح کې دی نور هم کوشش وکړي، کیدای شي یو څه وخت وروسته د پلار خبرې په اولاد اثر وکړي او اصلاح شي.

۶۶- د نا امیدۍ څخه ډډه کول: کله چې پلار د خپل اولاد نافرمانی او سرغړاونه وويني، نو دهغوی د اصلاح څخه دی نه نا امیده کيږي، ځکه د الله د رحمت څخه نا امیده کیدل د مؤمنانو

صفت نه دی، بلکه په کار ده چې انتظار وکړي ترڅو الله تعالی د ده کوشش قبول کړي، کیدای شي د الله رحمت یو وخت اولاد سمې لارې ته راواړوي او د نافرمانۍ څخه یې وساتي.

۶۷- پلار دی په دې ځان پوهه کړي چې نصیحت هیڅ کله هم بې فايدي نه وي، که د پلار نصیحت په اولاد اثر ونه کړي نو د الله تعالی په وړاندې خو به یې بهانه جوړه وي، بله دا چې نصیحت هیڅ کله نه هم ضایع کیږي، د نصیحت مثال په ځمکه کې د تخم په شان دی، چې الله تعالی د هغې ساتنه کوي او هغه ته وده ورکوي، نصیحت خپله میوه یو ځل ورکوي، یا خو به اولاد زر لارې ته راشي، یا به یو وخت په خپله اصلاح فکر

وکړي، او يا به له زياتي بې لاری څخه وژغورل شي.

۶۸- اولاد سره په نیک کار کې مرسته کول: د مور او پلار سره احسان او مرسته کول په اولاد باندې لازم دي، خو مور او پلار ته هم په کار دي چې د اولاد سره په نیکي کې مرسته وکړي او هغوی په نیکي کولو ډاډه کړي، او د هغوی د نیک کار په مخ کې خنډ جوړ نه کړي.

۶۹- د اولاد نیک کار یاد ساتل، او د هغوی شکر ادا کول، او همیشه ورته د هغه کار یادول، د دې لپاره چې په اولاد کې نور هم د نیکي او احسان کولو مینه پیدا شي او د همیشه لپاره د نیکي کارونه وکړي.

۷۰- د اولاد په روزنه کې د پوهې د خاوندانو سره مشوره کول، مثلاً: علماء کرام، دعوتگران، استاذان، روزونکي او ټول هغه څوک چې په دې اړوند ورسره پوهه وي او د ځوانانو په حالاتو پوهيږي.

۷۱- د روزنې په هکله کتابونه لوستل: هغه کتابونه چې د تربیت به هکله ځانگړي شوي وي، هغه بايد ولوستل شي او گټه دې ترې واخستل شي، (داسې کتابونه په هره ژبه کې شته په ځانگړې ډول به عربي ژبه کې مخکینو او اوسنو علماؤ ليکنې کړي دي).

۷۲- په دنيا او آخرت کې د روزنې گټې په ياد لرل، ځکه چې دا کار د پلار سره د صبر په پيدا کولو کې مرسته

کوي، که د پلار د روزنې په نتيجه کې اولاد نیک شي، نو د مور او پلار لپاره به په دنيا کې د سترگو يخوالي او په آخرت کې د ثواب سبب شي، او که نه نو د هغوی د شرخه به په امن شي.

۷۳- د روزنې د پريښودو مشکلات او نقصانونه په ذهن کې ساتل: ځکه چې اولاد د سړي اولاد دی، او په هيڅ شکل ورخه نه جدا کيږي، که د هغوی په روزنه کې د غفلت او بې پروايي څخه کار واخلي نو په دنيا کې به د خفگان.

۷۴- او په آخرت کې به يې د عذاب سبب شي.

د اولاد په روزنه کې اخرنی خبره دا ده چې پلار بايد د اولاد لپاره د هر هغه شي کوشش وکړي چې هغوی ته فايده

رسوي، او د هر هغه شي څخه يې وساتي
چې دوی ته اوس يا وروسته تکليف
رسوي. *وتمت بالخیر ومن الله توفيق*